

Udgaar i Allinge-Sandvig.
Gudhjem. Østerlars. Hasle
Ølsker, Rutsker, Rø og Klemens.

Ansvarshavende Udgever:
Otto Gornitzka. - Telefon 74.
Trykt i Allinge Bogtrykkeri

Nr. 225 Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm, efterf. Gange 8 Ø. 6 Ø. Fredag den 20. November Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret senest 2 Dage før Bladet udgaar. 1931

Hvad der sker i en moderne Automobilmotor.

Naar en 6 cyl. Motor arbejder med en Hastighed af 3250 Omdrejninger i Minuttet, hvilket ikke er noget ualmindeligt Omdrejningstal for moderne Automobilmotorer, sker der en Mængde Funktioner i Løbet af saa ufatteligt kort Tid, at man vanskelig kan forstaa, at det overhovedet er muligt.

3250 Omdrejninger i Minuttet svarer til 54 Omdrejninger i Sekundet. Med andre Ord maa hvert enkelt Stempel foretage en op- og nedadgaende Bevægelse 54 Gange i Løbet af et Sekund. Med en Slaglængde paa 10 cm. tilbage-lægger Stempel paa et Sekund en Distance paa 1080 m. Dette svarer til en Gennemsnitshastighed af ca. 39 km. i Timen; men saa maa man ikke glemme, at Stemplet 108 Gange i Sekundet staar stille, nemlig hver Gang det er i Top og Bund, saaledes at dets største Hastighed paa Vej op eller ned i Cylinderen faktisk er oppe paa 61 km. i Timen.

I Løbet af et Sekund sker der 27 Eksplosioner i en enkelt Cylinder, og 27 Gnister springer over mellem Tændrørets Elektroder. Hver Ventil aabner og lukker 27 Gange, og Knikserkontakten i Strømfordeleren frembringer i en 6-cyl. Motor 162 Gnister pr. Sekund.

27 Gange i Løbet af et Sekund fyldes Cylinderen med den eksplosive Gasblanding, og lige saa mange Gange tømtes den for Forbrændingsprodukterne. Indsugningsluften bevæger sig da ogsaa med en Hastighed af ca. 100 km i Timen.

For Lægmand er det ufatteligt, at noget Materiale overhovedet kan holde til en saadan Arbejdsydelse, og naar man saa sidder i en moderne Vogn og mærker, hvorledes Motoren arbejder lyd-løst og vibrationsfri, maa man forbavses over det Mesterværk af Kløgt og Snille, Automobilingeniørerne har skabt i den moderne Automobilmotor.

Endnu mere ufatteligt er det vel, at Motoren kan holde til flere Hundrede Tusinde Kilometers Kørsel. Naar en Vogn har tilbagelagt 100,000 km., har Motoren foretaget ca. 190 Millioner Omdrejninger, hvert Stempel tilbage-lagt ca. 40,000 km. eller en Distance som Jorden rundt ved Ækvator. Hvert Tændrør har produceret ca. 95 Millioner Gnister, hver Ventil aabnet og lukket 95 Millioner Gange, og Knikserkontakten i Strømfordeleren frembragt 567 Millioner Gnister. I en Vogn med et Cylindervolumen paa f. Eks. ca. 3 Liter, vil der gennem Kaburatoren være blevet

indsuget ikke mindre end 285 Millioner Liter Luft. Man vil forstaa Luftrensens store Betydning for Motorens Levetid.

Det blaa Vidunder.

Han traf hende hver Dag Kl. 3 paa Langelinie. Allerede den første Gang, han saa hende, var han „væk“. Hendes blonde Haar, hendes Skikkelse, hendes Gang, hendes Dragt: alt ved hende var rent ud sagt vidunderligt. Store, kloge Øjne og en høj, aandrige Pandé. Der var ingen Tvivl om, at hun var en meget betydelig Kvinde!

Hvor gerne havde han ikke for længst tiltalt hende! Men man kan da ikke tiltale en fremmed Dame — og hun var en virkelig Dame — paa et offentligt Sted! Derfor nøjedes han med at gaa bagfter hende — beundrende — naturligvis i en passende Afstand.

Næste Dag traf han hende igen ved samme Tid. Hun havde en elegant dueblaa Dragt paa med et Snit, der gjorde hendes vidunderlige Skikkelse endnu mere henrivende. Men den Omstændighed, at hun holdt en Bog i Haanden, hensatte ham direkte i den syvende Himmel. Thi — denne Bog var nemlig hans Bog! Hans første og eneste Bog! Hun holdt den med sin venstre Haand ind mod Brystet med Titelsiden udad:

Peter Hans Jensenius:
„Elskov og Livet“.

Han var standstødt paa Stedet. Aah! Gud! Hans Digte ved hendes Bryst! Han blev svimmel af Lykke. Hun kendte altsaa ham og hans Digte! Læste ham saagar gerne! Og hvor taktfuldt hun viste ham dette! Joh! Han havde allerede ved det første Blik set, at hun maatte være en meget klog, en meget betydelig Kvinde . . .

Men saa turde han ogsaa vove at tiltale hende! Eller rettere; Hun ventede det endog!

Derhenne gik hun; det vil sige, i samme Øjeblik blev hun staaende og rakte en ældre Dame Haanden, der kom hen imod hende. De stod lidt og talte sammen, og flere Gange hørte han hendes sølvklare Latter klinge over til sig. Saa drejede de begge ind paa en Sideside og satte sig der paa en Bænk.

Han satte sig lidt borte fra dem og ventede. Ganske vist kunde han ikke se ret meget af hende herfra, men han hørte i det mindste af og til hendes sølvklare Latter. Denne Latter stemte ham glad og munter. Begeistrede ham . . . vækkede hans Genius . . . bragte hans digteriske Fantasi i Bevægelse . . . og da han ikke havde andet at bestille, tog han sin Lommebog frem, skruede Hætten af sin Fyldepen og skrev med

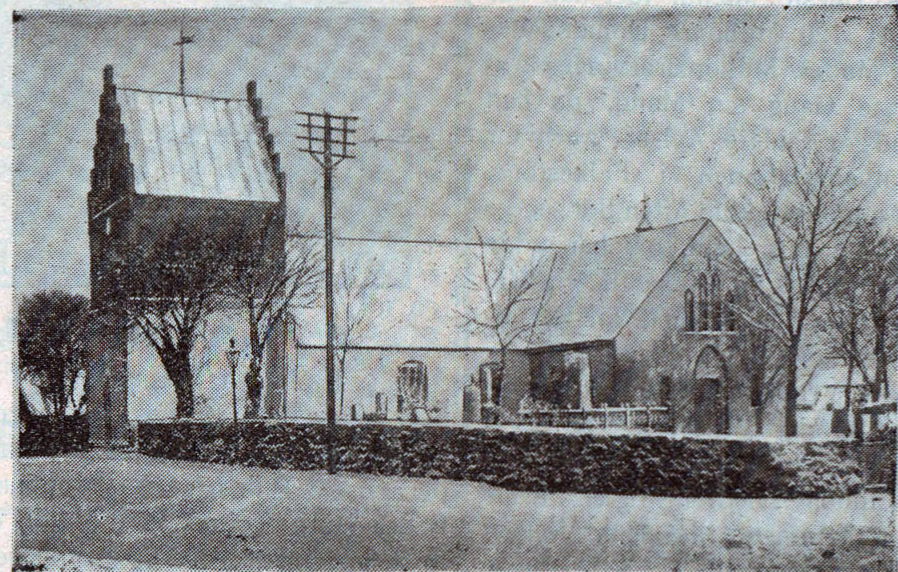

Allinge Kirke omkring 1850.

Efter et gammelt Maleri af Lorange.

(Overladt os til Reproduktion af cand. pharm. Frk. Petra Ipsen).

Bemærk Trætaarnet og det gamle Vaabenhus. Kirkegaarden strakte sig dengang rundt om Kirken, hvor Raadhuspladsen nu ligger.

Allinge Kirke ved Aarhundredskiftet.

Illustrationer til Hammershus Birks Historie (se 4. Side).

dette svulmende Sving, der er enhver stor Digter ejendommelig:

Til Dig, Du skønne ubekendte!
Da Du, o Dronning, for første Gang forbi mig svæved saa engelig, og da mit Blik ved dine amorskønne Læber hang, da blev en stakkels Betler rig!

Hej! hvor Versene fløj ham ud af Pennen. Paa tre Minutter var Digtet færdigt. Tilfreds læste han det igennem. Det var det bedste, han nogensinde havde skrevet . . .

Da han endelig saa op fra sit Arbejde, tog Damerne netop Afsked med hinanden. Han ventede endnu et Øjeblik, saa drejede han ind paa Sidesiden og satte sig paa hendes Bænk. Hun kastede et flygtigt Blik paa ham. Saa læste hun videre. I hans Bog! Mon hun alligevel ikke skulde kende ham? Hans Hjerter hamrede som en Motor, der havde faaet for meget Gas. Han var endnu meget ung.

Pludselig lukkede hun Bogen i. Hun strejfede ham med et venligt opmuntrende Blik. Saa betragtede hun meget interesseret sine dukkefikse Slangeskindsko. Han trak Vejret dybt og rømmede sig et Par Gange.

„Tilgiv, kære Frøken“, kom det endelig, „tør jeg maaske spørge, om De synes om disse Digte?“

„Disse Digte?“ svarede hun og betragtede ham undersøgende. (Ganske pæn Fyr, fastslog hun). „Ærlig talt, saa har jeg kun læst et Par Stykker . . . og de er ikke engang middelmådige!“

Peter Hans Jensenius blev rød til op over Ørerne. „Ja men, jo men“, stammede han; „jeg tænkte . . . jeg troede . . . jeg mente . . . fordi De bærer disse Digte saadan hos Dem?“

Hun lo med sin friske, sølvklare Latter; „Næh! Ved De hvad, jeg har først købt Bogen for en halv Time siden. . . . Henne i Pilestræde stod der en Mand og solgte brugte Bøger. . . . Saa fik jeg Øje paa denne her . . . den kostede kun femogtyve Øre, og da dens Lærersbind stod saa godt til min blaa Dragt, saa købte jeg den.“

Hun tav forbauset, for den pæne unge Mand sprang pludselig op, som om han havde brændt sig bagi og gik derfra uden at sige Farvel.

„Idiot!“ rystede hun paa Hovedet efter ham, men han hørte ikke mere.

„Fader“, sagde han en halv Time senere, „man skal ikke kaste Perler for Svin . . . Derfor vil

jeg opgive Digterkunsten . . . Fra i Morgen vil jeg hjælpe Dig i Forretningen . . .“

„Men, min Dreng“, lo hans Papa fornøjet, omend lidt tvivlende, „det er jo det rene blaa Vidunder!“

„Det blaa Vidunder?“ mumlede Jensenius junior tankefuldt. „Hm, ja . . . dueblaat!“

By og Land.

Fonografplader af Papir.

Fonografplader kan fremstilles 12 ad Gangen af Papirmasse, beklædt med Harpiks. De er bøjelige og vandtætte og kan ikke faa Ridser. Opfindelsen er gjort af Dr. H. T. Beans, Columbia Universitet.

Hvad Papir kan bruges til.

I Amerika fremstiller man nu Møbelbetæk af Papir, og det siges, at det er mindst lige saa holdbart som almindeligt Møbelstof. Ogsaa Violiner bygger man nu af presset Papir. Opfindelsen skyldes en Instrumentmager Wimmer i Wien, som paastaar, at hans Papirvioliner er lige saa rene i Klang som Violiner af Træ. Man tænker navnlig paa at bygge Papirvioliner til Skolebrug.

Tapet af Glas.

Et Glasspinderi i Lauscha i Thüringen har opfundet en Metode til Fremstilling af Tapet af Glas. Det skal være modstandsdygtigt for baade Lys og Fugtighed.

Ulddyerne forsvinder.

En Bestemmelse i den nye Næringslov løser endeligt Spørgsmaalet om Omløben med Varer — ogsaa den lovlige — idet Hammerum Herreds Reboere ikke mere vil kunne opnaa Tilladelse til at forhandle deres Hjemmeproduktion „ved Dørene“. Hammerum-Privilegiet bortfalder nemlig; Retten ifølge dette fratages dog ikke dem, der nu har den.

Lodtrækning indenfor Foreninger.

Ved Justitsministeriets Cirkulære meddeles, at der skal Tilladelse til Bortlodning ogsaa indenfor Foreningens Rammer, hvis der kræves særlig Indskud som Vilkaar for Deltagelsen, men der derimod ikke, hvis Bortlodning finder Sted ved Lodtrækning blandt samtlige Foreningens Medlemmer — i Kraft af disses Medlemsret, og heller ikke, naar Andeg og Gaasespil i Form af Talloteri foregaar til Underholdning indenfor Foreningsrammer, og naar baade Indsats og Gevinster er forudbestemte, og disse kun bestaar af Naturalier af ringe Værdi.

Vejmillionernes Fordeling.

Til Københavns Amtraadskreds er der stillet et Beløb i Udsigt paa ialt 2,633,700 Kr., til Roskilde Amtraadskreds ialt 805,800 Kr., Frederiksborg Amtraadskreds ialt 1,487,000 Kr.

Løvrigt fordeles Tilskudene til de forskellige Amtraadskredse som følger: Bornholm 259,100 Kr., Holbæk 124,500 Kr., Sorø 616,800 Kr., Præstø 478,500 Kr., Maribo 235,500 Kr., Odense 500,500 Kr., Assens 281,800 Kr., Svendborg 1,108,600 Kr., Hjørring 174,500 Kr., Aalborg 1,320,000 Kr., Randers 864,500 Kr., Aarhus 793,500 Kr., Skanderborg 674,500 Kr., Vejle 633,100 Kr., Viborg 659,200 Kr., Thisted 181,900 Kr., Ringkøbing 1,870,300 Kr., Ribe 792,600 Kr., Haderslev 465,200 Kr., Aabenraa 561,500 Kr., Sønderborg 736,700 Kr. og Tønder 508,200 Kr.

For meget af det gode.

Det turde formentlig snart være paakrævet, at der skabes Stemning for en Begrænsning af Indsamlinger gennem Gadesalg og Husagitation for Blomster, Flag, Emblemer m. v.

For de virkelig store Sager maa der kunne findes værdigere, bedre organiserede og mere frugtbare Veje til Støtte. Omvendt er der Formaal, som ikke kunde synes at være betydelige nok til at faa Lov til at slide paa den almene Offervillighed med Hensyn til Penge og Tid.

Arbejdsløsheden i Danmark.

I August 1931 var Antallet af Arbejdsløse indenfor Bygnings- og Møbelindustrien i Hovedstaden 12,891, i Provinsen 20,581: indenfor anden Industri m. v. i Hovedstaden 74,193, i Provinsen 63,594: indenfor Handel i Hovedstaden 6036, i Provinsen 7520; af Arbejdsmænd i Hovedstaden 35,797, i Provinsen 76,512. Ialt var Antallet af Arbejdsløse over hele Landet 297,124, d. v. s. 11.8 pCt. af Arbejdstallet ved Udgangen af August 1931.

(Statistiske Efterretninger)

Hvad Verdenskrigen kostede.

Paa den kristelige Pressekonferens i Köln oplystes, at Verdenskrigen ifølge de bedste Statistiker har kostet 30 Mill. Menneskeliv og 400 Milliarder Dollars. For disse Penge kunde man have bygget Huse til 2500 Dollars forsynet med for 1000 Dollars Indbo og med 5 Acres Jord til en Værdi af 100 Dollars pr. Acre og givet hver eneste Familie i De forenede Stater, Canada, Australien, Wales, Irland, Skotland, Frankrig, Belgien, Tyskland og Rusland et saadant Hjem. Efter at have gjort dette vilde der endda være Penge nok til at give hver By paa 200,000 Indbyggere og derover i disse Lande et Bibliotek til 5 Mill. Dollars, et Hospital til 5 Mill. Dollars og et Universitet til 10 Mill. Dollars. Af Resten kunde man sætte en Sum til Side, som med 5 % Rente vilde lønne, for alle kommende Tider (1000 Dollars i aarlig Løn) 125,000 Lærere og 125,000 Sygeplejersker, og endda vilde der være Penge til overs.

Norges Bjergværksdrift i 1930.

Metalproduktionen havde en Værdi af 99,958,000. Heraf havde Aluminium 39,551,000 Kr. Ferrolegeringen 30,893,000 Kr., Raajern 2,014,000 Kr., Staal 2,179,000 Kr., Zink 10,475,000, Kobber 4,778,000 Kr., Sølv 411,000 Kr. Værdien af den udvundne Malm var 30,470,000 Kr. Der beskæftiges gennemsnitlig 4708 Arbejdere ved Grubedriften, deraf 2523 i Kobbermalm og Svovlsgruberne.

Bilruter i Jernbanens Tjeneste.

De tyske Jernbaner tager stigende Grad Rutebilen i deres Tjeneste. Ifølge „Die Reichsbahn“ findes der nu ialt 154 Jernbane-Rutebiler, hvoraf 101 Linier tjener til Personbefordring, 53 til Gods-transport. Strækningen for Personbiler andrager 4027 km, for Lastbilerne 1606 km. Af Personlinierne tilhører de 12 den tyske Rigsbane, 63 drives i Fællesskab med Rigsposten og 26 sammen med andre Organisationer. For Godstransportens Vedkommende hører de fleste ind under selve Rigsbanen. Næsten alle Ruter giver Overskud.

Avisdrengeens Eventyr.

For omkring halvandet Aar siden stod i Følge Østsjællands Folkeblad følgende lille beskedne Ægteskabsnotits i en engelsk Avis: Alfred Cecil Durban har den 13. Marts 1930 indgaaet Ægteskab med Miss Vivienne Huntington. Notitsen var saa beskeden, at ikke en Sjæl lagde Mærke til den til at begynde med, men saa brød Sensationen løs. Brudgommen viste sig nemlig at være en fattig Avisdrenge, som havde solgt Aviser i Londons Gader til lige før Brylluppet, medens Bruden var en af Verdens rigeste Arvinger. Hun var enestaaende smuk og Datter af New Yorks rigeste Arkitekter, en Mand, som Kongen af Spanien i sin Tid har slaet til Ridder af Isabella den katolske Orden. Men foruden sin Fader vil Avisdrengeens unge Hustru antagelig arve sin Onkel, Arthur Huntington, som er en af Amerikas rigeste Mænd, idet han har arvet 120 Millioner Dollars efter sin Moder. Millionærarvingen traf første Gang sin Mand, da han stod og solgte Aviser uden for Jernbanestationen i Folkestone. En regnfuld, kold Aften lidt senere spurgte hun ham, om han vilde med hjem og spise til Middag. Han kom, og dermed var Begyndelsen gjort. De blev bedre og bedre Venner og besluttede snart at gifte sig. Vielsen gik for sig i Stilhed, og de eneste Vidner var en anden Avisdrenge og en Portør paa Stationen. Lige efter Vielsen rejste Parret til U. S. A., hvor de slog sig ned paa en af Brudens Ejendomme. For nogen Tid siden fik Parret en lille Datter, og de erklærer selv, at de er den lykkeligste Familie under Solen.

En engelsk Kæmpe.

I et engelsk Blad finder vi dette Billede. Det viser os den gamle „Væltepeter“, den nuværende Cykles Fader, i Virksomhed. Det er en 68aarig Herre, han hedder Mr. Hill, der vækker Opsigt ved at køre Rekordkørsel paa den gammeldags Maskine.

Husflid

omfattes atter med stor Interess i vide Kredse af Befolkningen. Der er her i Landet over 600 Husflidsforeninger med ialt ca. 30,000 Medlemmer. Husfliden møder navn-

lig Interesse hos Landboerne; men dens almene Betydning i samfundsmæssig Henseende anerkendes bl. a. af Staten. Der for Tiden støtter Sagen med op mod 40,000 Kr. aarlig; og Husflid nyder Anerkendelse som særligt Fag i de danske Aftenskoler.

En uheldig Tandatlet

Forleden havde en Fabrikarbejder i Sundsvall Fødselsdagsfest, efterhaanden som Selskabet kom i Stemning, skulde man prøve Kræfter, og man skulde se hvem der kunde løfte mest i Tænderne. Fødselsdagsbarnet vilde vise sig som Dagens Helt og gik løs paa en Jernseng med Messingkugler. Han gabede meget højt og fik ogsaa en af Messingkuglerne ind i Munden. Men desværre med det uheldige Resultat, at Kæben gik af Led, saa han ikke kunde slippe Taget om Kuglen. Kammeraterne maatte nu for at befri den stakkels Mand bære ham rundt om Sengen 12 Gange for paa den Maade at faa skruet Kuglen af Sengen. I en Bil blev Manden med Kuglen i Munden sendt til en Læge, hvem det endelig lykkedes at faa den ubehagelige Mundfuld ud.

Magneteu frelste Drengens Liv.

Paa Hospitalet i Nottingham foretoges forleden en usædvanlig Operation. Patienten var en Dreng paa seks Aar, der havde faaet et Metalstykke ned i den ene Lunge, hvor det sad saaledes, at det truede med at slaa ham ihjel. Lægerne paa Hospitalet kunde ikke foretage nogen større Operation paa Drengen, som var for svag til at blive bedøvet, og foretog da — for første Gang i Kirurgiens Historie — en Operation ved Hjælp af en kraftig Elektromagnet. En Metaltraad med Forbindelse til Magneten blev ført ned i Lungen, og da den naaede Metalgenstanden, blev den ved Magnetens Kraft suget fast til Traaden, som saa trak den med op af Lungen.

Et Lovforslag

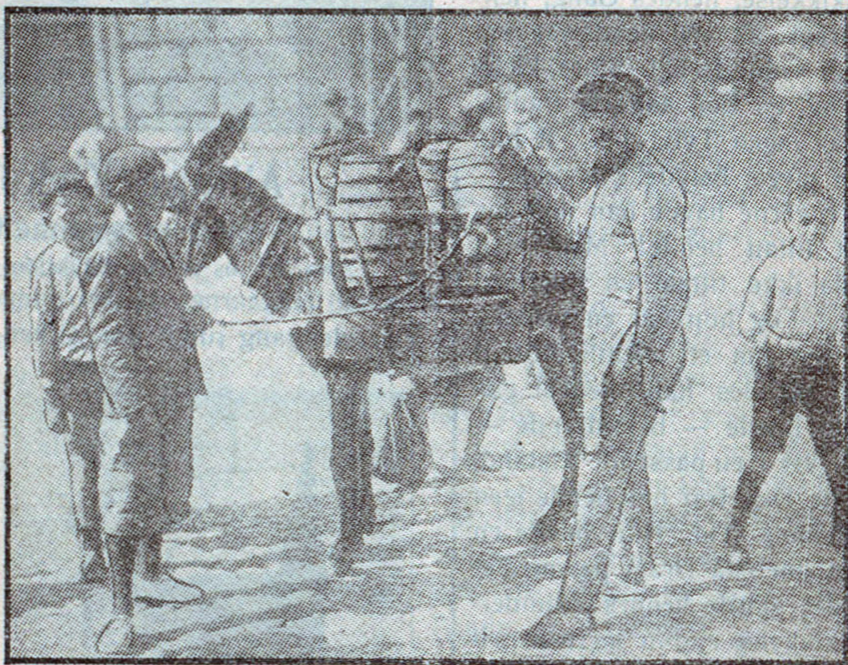
om Vaigene til Amtsraadene indfører direkte Valg og berøver Amtmanden hans Stemme.

Nobelprisen i Kemi

er delt mellem to tyske Videnskabsmænd, Prof. Carl Bosch og Dr. Friedrich Bergins.

Julemarked

er allerede kommet og faas paa Postkontorerne; det forestiller en Moder med sit lille Barn ved Juletræet.

Vand som Handelsvare.

I Malaga i Spanien kan Vandværkets Ledninger ikke række over hele Byen. Dennes højt liggende Bebyggelse maa klare sig selv, og hermed aabner sig en hel Handelsbranche. Hvorledes den arbejder, ses af Billedet. Fra Brøndene i Malagas lavere liggende Bydele fyldes store Tønder med Vand, de læsses paa taalmodige Æsler og føres op i Højden, hvor Tøndernes Indhold sælges til Beboerne.

Maler Joackim Skovgaard

fyldte 75 Aar den 18. November.

Europas største Rutschebane

vil til Sommer være bygget paa Dyrehavsbakken. Den bliver dobbelt saa høj som Tivolis og koster et Par Hundred Tusinde Kr.

Overrettsagfører Emil Petersen,

København, er forsvundet.

Den svenske Operasanger

Oscar Bergström er død, 57 Aar gl.

Sønderborg og Aabenraa Amter

skal sammenlægges i eet Amt og faar Sæde i Aabenraa; dog at Sønderborg bibeholdes som Amtskommune med Amtmanden i Aabenraa som Formand.

I Fnatsagen

fra Næstved Sygehus hvor en ung Pige er bleven behandlet med en forkert Salve, er Amt og Apoteker idømt en Erstatning paa 4000 Kr.

Ved Vandstandsænkning

i Skanderborg Sø indvindes ca. 800 Tdr. Land.

Paa Fyn

skete der Natten til Søndag i Nærheden af Horne en frygtelig Automobilulykke, idet spirituspaavirkede Chaffører var Aarsag til Bilsmænsthødet etc., hvorved 1 Mand skadedes, medens 10 Mennesker saaredes, flere alvorligt.

Frankrig

har paalagt danske Varer en Valutaafgift paa 15 pCt.

Finland

har forhøjet sine Toldsatser for Hvede, Sukker, Benzin og forskellige andre Varer.

Det hørende X

har faaet sin Dom stadfæstet ved Højesteret — 8 Aars Tugthus.

Den unge Morder.

Barberlærling E. M. Andersen, der dræbte Cigarhandler Hansen i Ø. Farimagsgade, er død efter en Operation.

48,971 arbejdsløse

findes der for Tiden her i Landet, deraf 21,519 faglærte.

I Bankfilialen

i Stenlille ved Slagelse blev der forleden stjaalet 6679 Kr. fra Pengeskabet, som man havde bortfjernet og opbrudt.

En Hunds Trofasthed.

Fra Pinepolo i Italien fortælles en rørende Historie om en Hunds Trofasthed.

En Jæger havde begivet sig paa Jagt i Bjergene og havde sin Hund med sig. For nylig fandt man Jægerens Lig i en Bjergkløft. Han havde da været forsvundet i to Uger. Ved Jagten havde han mistet Fodfæste og styrtet ned i

en dyb Kløft. Ved Siden af Liget laa Hunden fuldstændig udhungret og mager som et Skelet. Trofast havde den holdt Vagt ved sin Herres Lig, og det var gennem dens Gøen, at man fandt den forulykkede Jæger.

Danmark rundt.

Vi havde i Dag Besøg af 2 unge Danske, der foretager en Løbetur Danmark rundt med Sulky.

Det er en Vædekamp mellem personlig Frihed og Afholdenhed. De to Partier startede 17. Sept. fra Aarhus I Dag har disse „Maadeholdsmænd“ 8 Dages Forspring for Afholdsfolkene.

Turen er gaaet fra Aarhus til Skagen og videre langs Vestkysten til Tønder, over Krusaa til Sønderborg og herfra til Fredericia nord om Fyn, syd om Sjælland, Lolland Falster, Møen, København. Herfra Svituren til Bornholm rundt.

I Aften tages tilbage til Rønne, for over København at lægge Ruten nord om Sjælland, syd om Fyn og fra Fredericia til Aarhus, hvor Turen ender.

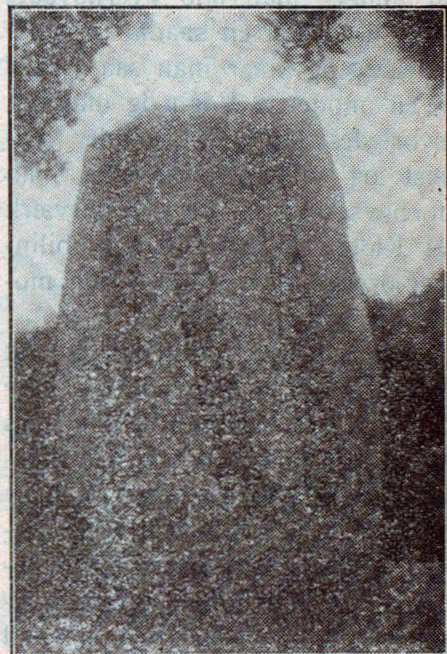
Det er raske Fyre, der en enkelt Gang har tilbagelagt ca. 80 km. i et Træk, og da de har et Forspring paa 8 Dage, ser det ud til at „Friheden“ sejrer over „Afholdenheden.“

Køb paa Deres egen Egn!

—o—

Denne Opfordring lyser ud af alle Blades Spalter og gentages af enhver Forretningsmand. Og den er ogsaa berettiget, thi en af Grundbetingelserne for et Samfunds Trivsel er Solidaritet. Enhver god Borger bør i egen Interesse handle i den By eller paa den Egn, hvori han selv ønsker at eksistere, og bør det erindres, at har den handlende ikke lige netop den Vare, man ønsker, kan den skaffes. Man bør huske, at for hver Krones Fortjeneste man unddrager sin Bys eller Egn Forretningsfolk, formindsker man disses Skatteevne og Købeevne i tilsvarende Grad.

Landboerne bør ogsaa købe i en By eller paa den Egn, de føler sig knyttet til, da de altid har større Mulighed for at blive tilfredsstillet ved Køb, naar det gaar gennem en stedlig handlende, som for at beholde sin Kunde maa drage Omsorg for at denne bliver behandlet saa godt som muligt. Den stedlige Købmand ser i Egnens Beboere sine stabile Kunder, hvis Tilfredshed er ham en Eksistensbetingelse.

Den gamle Runesten

paa Allinge gl. Kirkegaard er den ældste kendte Mindesten her paa Øen. Inskriptionen lyder: Brune og hans Broder lod rejse denne Sten efter deres Fader Torlak og deres Broder Eske. (Illustration til „Hammershus Birks Historie.“

Røde Kors

afholder den aarlige Generalforsamling i Fru Christensens Have-stue Onsdag den 25. November Kl. 7,30 Eftm.

Sædvanlig Dagsorden.

Bestyrelsen.

Olsker Brugsforening

afholder Licitation over Kørsel af Foderstoffer og Butiksvarer fra Rønne.

Tilbud bedes givet skriftlig i lukket Brev inden 1. December.

Prisen opgives pr. 100 kg. Oplysninger om tidligere Aars Kvantum samt om Betingelserne faas ved Henvendelse til Uddeleren.

Bestyrelsen forbeholder sig Ret til at vælge mellem de lavestbydende samt til eventuelt at forlange Kaution.

Bestyrelsen.

Prima ungt Oksekød, Kalvekød og Flæsk

faas til smaa Priser.

G. Jørgensens
Slagterforretning.

En Landraceorne

passende til Gylter og Søer, staar til Afbenyttelse paa Bridesensgaard. Tlf. Allinge 112.

Olsker Orneforening.

Rø

Fredag den 27. ds. Kl. 3 lader Indre Missions Syforening afholde Bortsalg med Bortlodning paa Brugsforeningens Sal.

Missionær Hansen, Rønne taler. Gaver modtages med Tak af Syforeningens Medlemmer.

Syning

af Linned, Kitler m. m. udføres. Smutten, Allinge.

En Gylteorne

staar til Salg eller Afbenyttelse. Frigaard, Rutsker.

Østersøbadet

BORNHOLM.

Ordinær Generalforsamling afholdes Mandag den 23. November Kl. 17 paa Hotel „Allinge“.

Dagsorden i Henh. til Vedtægt. Forslag til Lovændringer.

Efter Generalforsamlingen afh. Fællesspisning Kl. 19, hvortil man bedes tegne sig senest Lørdag den 21. ds.

P. B. V.
E. M. Bech.

Herved meddeles,

at jeg foruden Agenturet for Skandinavien—Amerika Linien har faaet overdraget Repræsentationen for Det forenede Dampskibsselskabs nylig oprettede Rejsebureau.

Billetter udstedes til samtlige D. F. D. s Passageruter i Ind- og Udland, ligesom alle Oplysninger om Afgangstider og Billetpriser gives.

D. F. D. S. har faste Ruter over saa at sige alle Verdenshave. Benyt derfor danske Baade.

Otto Gornitzka.

Repr. for Skandinav.—Amerika L. og D. F. D. S. s Rejsebureau.

Good Templar Syforeningen

afholder Bortsalg paa Forsamlingshuset Hammershus Fredag den 20. November Kl. 8.

Alle er velkommen.

Andespil.

Olsker Husmandsforening afholder selskabelig Sammenkomst med Andespil i Forsamlingshuset Lørdag den 21. Nov. Kl. 7,30.

Der bortspilles gratis en Hane i første Omgang, derefter 2 Gæs og 8 Ender.

Ved De,

at den gode, varme Hjemmesko faas fra 2,95 i Skotøjsforretningen

CENTRAL

Bernhard Larsen. Tlf. 107. NB. Klædesko haves paa Lager.

Biografen.

Søndag den 22. Kl. 8.

Bilbyvenes Overmand.

10 spændende Akter med Harry Piel i Hovedrollen.

Statsanstalten for Livsforsikring.

Billige Præmier. — Stor Bonus.

Kontortid: 12 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$, 5 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{1}{2}$ Eftm.

Transen Holm, Havnegade, Allinge.

Olsker.

Kommune- og Hjelpekaseregnskaberne ligger til Eltersyn i Forsamlingshuset fra den 16.—30. November.

Sogneraadet.

Uldgarn.

Det store Udvalg i Uldgarn finder De i MAGASIN DU NORD.

Vi har nu paa Lager en Mængde nye og moderne Farver i

Pullovergarn
Golfgarn
Tæppegarn
Evagarn
Zefyr-Perlegarn
Embroiderygarn
Babygarn
Meleret Strøpegarn.

Vore hvide Uldgarner krymper Ikke - og bliver ikke gult i Vask.

Vigognegarn er paa Lager i forskellige Numre.

Svært kulørt Perlesilke haves i en Masse smukke Farver.

Sort og graat Uldgarn fra 5,50 pr. kg.

Se vore Vinduer.

Victor Planck
Allinge.

HASLE

Annoncer kan indleveres og betales til vor Repr. i Hasle: Bog- og Bladhandler Marckmann.

Broderi Paategning

besørges som hidtil. Paabegyndte og færdige Arbejder leveres paa Bestilling.

Hedvig Marckmann, Hasle.

Aktieselskabet
Hasle Bank
modtager Indskud paa Indlaansbog og Folio, Terminsydelse til Kreditforeninger, ordner Kreditlaan m. m.

Min
Barber- & Frisørforetning.

anbefales
H. C. Koefoed, Hasle.

Torvet.
Moderne Dameklipping.

Varm Blodpølse

faas hver Onsdag Middag hos Slagter Anker, Tein.

Ægte fin Bihonning

er til Salg a 1 Kr. pr. $\frac{1}{2}$ kg.
Murer J. Koefoed, Allinge

Et Parti Dame-, Herre-, Børne-
Gummistøvler
selges med 20 pCt. Rabat.

C. Larsen, Vestergade.

POUL NIELSEN
Autovognmand.
Nørreg. Tlf. 145. Allinge
Lukket 4—5 Pers. Bil.

Al Last- og Personkørsel

udføres med min lukkede 13—14 Personers Bil til billige Priser. Tlf. Allinge 72. Aage Jørgensen.

Varm
Blodpølse
hver Fredag.
Victualieforretningen,
Tlf. 45. Lindeplads.

Al Slags Lastkørsel
samt Svin til Slagteriet besørges billigt. Tlf. Rø 57 x.
Hans Hansen. Brøddegade.

Overretssagfører
Jac. Jensen.
Inkassationer, Ejendomshandler. Dokumentskrivning, Dødsbobehandling m. v.
Kontor i Allinge:
(Bogtrykker Gornitzkas Ejendom).
Træffes personlig hver Fredag Kl. 11-1.

Forretningskonvolutter
selges med Firma for kun 8 Kr. pr. Mille.

Allinge Bogtrykkeri.

Nu er Tiden inde

til at bestille
Fotografier til Julen.

Godt Lys er Betingelsen for en god Plade. Optagelser derfor bedst midt paa Dagen.

Aabent Søndage fra 10—3.

Fotograf Alfred Kjeller.
Tlf. 4.

Spegesild.

er til Salg Chr. Vang, Helligøper
Tlf. Hasle 82 u.

Intet Blad
træffer Deres
Kundekreds
bedre end
Nordbornholm!

Gør Deres Indkøb hos de Handlende, som averterer her i Bladet, derved støtter De os i vore Bestræbelser, for at faa Bladet udsendt i videre Kredse

Bornholms Spare- og Laanekasses
Afdeling i Allinge.

Kontortid 9—12 og 2—4.
Renten af Indskud er paa 3 Mdrs. Opsigelse 4,5 pCt. p. a.
Alm. Sparekassevilkaar 4

Hjemmeslagtning
udføres probert.
Slagter Römer, Allinge.

De Averterende

anmodes høfligst om at indsende vort Tilgodehavende for Annoncer paa tilsendte Indbetalingskort, Postkonto Nr. 14146, hvilket er den billigste og bekvæmeste Maade. Alle Indbetalingskortets 3 Dele maa være udfyldte ved Indbetalingen, men Deres Postbud vil være Dem behjælpelig hermed og modtage Beløbet + 5 Øre i Porto mod Kvittering paa Postbeviset.

Forlang Hasle Fodertran hos Deres Købmand eller Brugsforening.
Tlf. 21. Hasle Fodertranfabrik.

HOLMBLADS SPILLEKORT.

Marckmanns Bog- og Bladhandel, Hasle.

Husk at glæde Børnene med et Brev Glansbilleder til 5 eller 10 Øre

Hjemmelavet Paalæg, Fars, Sylte, Medister- og Lungepølse.
Varm Blodbudding hver Fredag Middag.
A. Lyster, Hasle. Telefon 74.

Fragtruten Sandvig-Allinge-Olsker-Rutsker-Hasle-Rønne.

Da jeg har overtaget Ruten af Hr. H. Truelsen, bedes De ringe til Tlf. Allinge 137. Pakker fra Hasle til Allinge bedes indbragt hos Kartoffelhdl. Nielsen. Haabende paa de ærede Kunders Velvilje.
Ærbødigst
J. Johansen.

Briller.
Største Udvalg i moderne Briller, Brillleetuier og Læseglas hos
Conrad Hansen
URMAGER & GULDSEDMED.
Allinge Tlf. 140.
Lægerecept ekspederes omg.

Vi sender Dem Nordbornholm hver Uge!
Husk derfor paa os, naar De har et eller andet at avertere.

Kofoed & Mortensens Byggeforsretning

Ligtøj og Ligsenge. Ligkistelager. Ordning af Begravelser
Telefoner 77 og 79.

Møllers Bogbinderi

Tlf. 865. Chr. Dideriksen, Rønne. Tlf. 865
Indbinding af Bøger. — Protokolfabrik. — Papirvarer.
I. Kl. Arbejde. — Rimelige Priser. — Hurtig Levering.
Leverandør til Biblioteker, Foreninger og Øens største Forbrugere.

Al Slags Lastkørsel

samt Transport af Svin til Slagteriet besørges gerne.
Tlf. Rutsker 20 x. **H. A. Jensen, Vang.**

Hvorfor købe Tryksager

Indpakkingspapir og Poser
hos omrejsende Agenter, der paa Grund af Rejseudgifter maa beregne større Avance paa en ringere Vare, og sælger denne paa Efterkrav og uden Garanti.

J Gornitzkas Bogtrykkeri, Allinge,
er De altid sikker paa at faa Deres Tryksager godt udført til den billigste Pris og saa vidt mulig omgaaende Levering. Telefon 74. Indpakkingspapir, Økonomruller, Konvolutter & Poser til Fabrikpris.

Efteraarssvarene
er nu hjemkomne. Stort og smukt Udvalg, saavel i Habit- som Frakkestoffer.
De finder altid den Vare, De søger i
C. Josefsens Skræderforretning.
Tlf. Allinge 28.

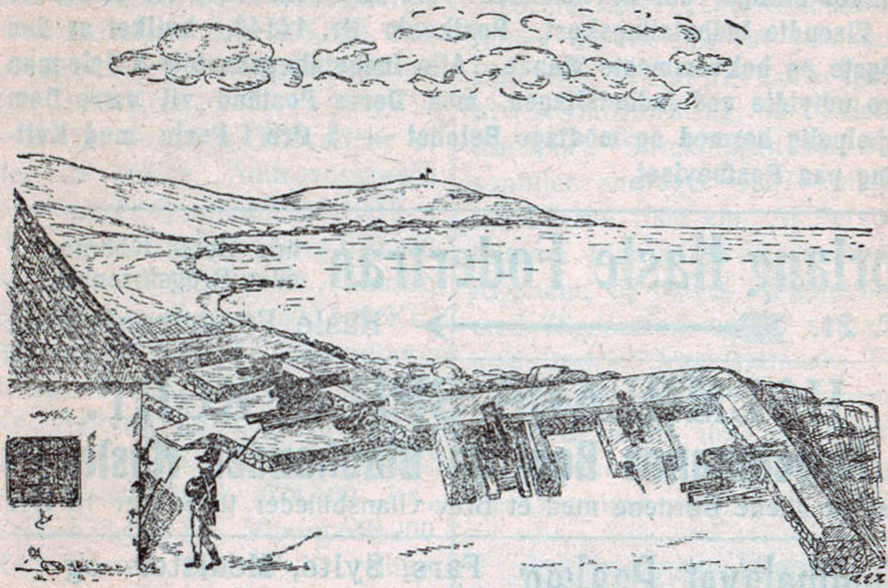
Slagteriets Udsalg paa Lindeplads

anbefaler sig med fersk og røget **Flæsk, Morbrad og Karbonade** hjemmelavet **Fars, Medister, Sylte, Leverpostej og Lungepølse.** Alt i **Paalæg og Konserves.**

Friske **Slagterivarer** Onsdag og Fredag.
Johanne Hansen Tlf. 45.

Hammershus Birks Historie.

Fæstningen Sandvigs Krigshistorie.

Sandvigbatteriet 1813.

1928 — 300-Aaret for Jens Koefoeds Fødsel — rejste Bornholms Officersforening en Mindesten i Sandvig for ham.

Den 4. Juli 1659 kom Svenskerne for Sandvig for at erobre Slottet og Øen tilbage til den svenske Krone. Kommandanten afværgede imidlertid Angrebet (se S. 82), som utvivlsomt har været af en alvorlig Karakter.

Den 31. Maj 1676 tændtes Baumen paa nordre Hammer, Alarmskud lød, Trommerne gik, Kirkeklokkerne i Allinge kimedede, og Folk ilede til Kanonerne. Vagten havde observeret en saadan Masse Krigsskibe, at de ikke kunde tælles.

Det var den svenske Flaade forfulgt af den danske paa Vej til Slaget ved Øland, hvor den danske Flaade vandt en afgørende Sejr.

Aaret efter (1677) sejlede Svenskerne imidlertid ikke forbi. Det berettes, at de da forsøgte Landgang med 500 Md. i Baade; men de blev saaledes hilsede af de Sandvig Kanoner, at ingen af Baadene naaede Land, og det sagdes, at saa mange af Svenskerne blev dræbt, at der tilsidst næppe var saa mange, at de kunde ro tilbage til Skibene igen.

Den svenske Flaade gik kort efter sin Undergang i Møde i Slaget ved Køge Bugt, hvor den danske Søhelt Niels Juel besejrede den.

Derefter har Sandvig Fred i en Aarrække, og Sandvigboerne var aabenbart ikke dengang stort bedre end andre Danske i Fredstid. De lod Batterierne forfalde, Kanonerne ruste op, og var i det hele særdeles slet forberedt, da den store nordiske Krig (1709-1720) udbrød.

I 1711 var der nemlig kun 3 Kanoner, der duede, dengang da der kom Bud fra den danske Fregat „Falken“, om Folkene ved Sandvig Artilleripost vilde være i Beredskab. Falken lagde sig i Sandvigbugten saa nær Land som muligt, og straks kom 4 svenske Fregatter under dansk Flag. Falken aabnede straks Ilden paa dem, hvorefter de hejsede svensk Flag og skød igen paa Falken. Imidlertid kom Folkene fra Kirken til Batterierne og sendte Skud paa Skud ud mod de svenske Fregatter, der blev ramt adskillige Gange. Blandt andet lykkedes det at ramme Roret paa det største Skib, hvorefter det flygtede og de andre fulgte efter.

I Sænebugten, som ogsaa maa regnes med til Sandvig Fæstning, var der dengang en Slags Havn med Moler og Træstammer sammenboltede med tykke Nagler af Eg og Ene. Havnen sandede siden til, men genfandtes ved Anlæg af Hammerhavnen 1890.

Havnen besøgte under Krigen af mindre danske Krigsskibe, bl.

a. engang af Tordenskjold, som dog maatte flygte derfra, da svensk Overmagt nærmede sig.

I Juli 1712 kom det atter til en lignende Artillerikamp ved Sandvig som Aaret forud.

Den danske Fregat „Højehald“ var kommet i Kamp Syd for Skaane med en svensk Overmagt paa 4 Orlogsskibe og søgte Ly under Batterierne paa Hammeren, som hurtig blev gjort klar til Kamp. Højehald holdt sig tæt til Kysten og Svenskerne fulgte efter. Under Sejladsen langs Hammeren og Sandvig, blev disse saa ilde tilredt af Kystbatterierne, at Forfølgelsen af den danske Fregat maatte opgives.

Den 20. August 1716 havde Sandvig stort Besøg. 18 danske, 22 engelske og 15 russiske Orlogsskibe ankrede paa Reden og den russiske Czar Peter den store steg i Land. Hvad han vilde, vides ikke med Bestemthed, men der kan næppe være Tvivl om, at det var Hammersøens Muligheder som russisk Krigshavn, der havde hans Interesse. Ved samme Lejlighed landsattes 400 syge russiske Soldater. Nogle af disse døde og ligger muligvis begravet i „Dødningehøjen“ i Sandvigs nordvestlige Udkant.

Efter den store nordiske Krig paafulgte en længere Fredsperiode, hvorunder Forsvaret som sædvanlig førsømtes, Batterierne forfaldt og var „mere at anse for sammensunkne Jordhobe end for Forsvarsværker“. Den gamle Vagtbod paa nordre Hammer var i en ynkelig Forfatning, Straataget afblæst, Lervæggene hullede. Disciplinen i Militzen var efterhaanden saa ringe, at Kommandanten, da der 1743 var store Udsigter til Krig, ikke mener at kunne udrette noget alvorligt med den „i Tilfælde af en Ruptur.“ Imidlertid strammes Disciplinen i Overensstemmelse med „Krigsartiklerne“, de gamle „egensindige og selvrådige Officerer“ erstattes med andre, Skandser og Batterier istandsættes — kort sagt, Forsvaret bringes i Orden. Sandvig Artilleripost udvides i denne Periode med 2 nye Batterier ved Salomons Kapel; til Gengæld nedlægges 2 andre (Hammerens søndre og Finckes østre Batteri), da de ligger for højt over Havet. Vagtboden paa Nordre Hammer istandsættes.

Krigsfaren drev imidlertid over og atter forfalder Forsvaret, indtil Krigsfaklen tændtes over Danmark omkring Aarhundredeskiftet. Omtrent Halvdelen af Kanonerne var da forlængst kasserede, og Resten maatte ikke bruges, før de blev prøvede. Trods gentagne Indstillinger fra de bornholmske Kommandanter om Forbedringer, skete der dog intet, før langt ind i Krigen 1807-14 og først efter

at de fleste bornholmske Batterier havde været i Ilden en eller flere Gange. Men her som andetsteds har den evigtgyldige Sandhed Gang paa Gang bestaaet sin Prøve i at det er Viljen, det kommer an paa, endvidere at selv højst mangelfuldt Landsforsvar med Held kan tage Kampen op med en kolosal Overmagt paa Havet. (Eks. Eskermtørde, Gallipoli.)

Trods alt manglede Bornholmerne ikke Mod og Iver efter at komme Dødsfjenden England paa Livet. I Oktober 1807 melder Kommandanten om en engelsk Flaade, der truer med Landgang og slutter saaledes: „Med Fornøjelse var jeg med den hele Kjæde af Tropper fra Dueodde til Hammerens yderste Spids. Alle var ved frisk Mod. Det almindelige Ønske lød alle Vegne: „Give Gud det Røverpak kuns vil begynde, de skal føle vor Hævn.“

I Løbet af Krigen kom der nyt og bedre Skyts og nye Batterier anlægges. Et Batteri ved Allinge Havn opbygges og beskyttes med 4-12 Pd.s Kanoner. Sandvig vestre Batteri forstærkes og bygges sammen med østre Batteri, hvorefter de tilsammen benævnes „Sandvigbatteriet“.

Melding fra Bornholms Kommandant den 31/8 1809: „En Del fjendtlige Krydsere har i adskillige Dage sværmet omkring Landet og af og til kommet nær Kysterne, saa at Batterierne ved Allinge og Sandvig har vekslet Skud med dem. I Særdeleshed holder Fjenden Passagen mellem Landet og Christiansø strengt afspærret.“

Den 20. Sept. 1809: „En betydelig Samling Skibe er passeret Vester efter, hvoraf en Del om Natten i tykt og stormende Vejr kom Landet ved Sandvig saa nær, førend de vidste deraf, at man i Land kunde høre Stemmerne paa Skibene. Da der fra Sandvigbatterierne blev skudt efter dem, drejede de fra Landet.“

Naar Kapertogterne undtages, indskrænkes Sandvigs Deltagelse i Englænderkrigen til ovennævnte Episoder, hvoraf andre af lignende Art forefaldt i rigt Maal ogsaa trindt om andre Steder paa Bornholm. Grunden til at ikke større Angreb blev sat an, og der derfor ikke blev større Bataljer at melde om, var ikke manglende Lyst og Interesse fra Englændernes Side — tværtimod, herom vidner den Iver, hvormed deres Skibe stadig omsværmede Øen, opsnapper Fiskere og indlader sig i Smaakampe med Batterierne; men alene den Omstændighed, at Øens Forsvarere ustandselig var paa deres Post parat til at gøre deres Yderste. Derved blev det risikabelt for Englænderne at tage Øen, og derfor undlod de at gøre noget alvorligt Forsøg derpaa. Vil man Fred, maa man forberede sig paa Krig. Saaledes har det alle Tider været, og saaledes vil det være fremdeles.

Den 6. August 1811 oprettedes en optisk Telegraf mellem Hammeren — Rutskirke og Rønne. Endvidere var der optisk Telegraf mellem Hammeren og Christiansø.

Desuden var der Baune paa Hammeren nær Nationalvagten, som korresponderede med utallige andre Bauner paa Bornholm. En Alarmkanon var opstillet ved Landevejen nogle Hundrede Alen S. O. for Sandvig (paa Korsbjerg?) Ydermere var der en Stafetkæde af Ryttere langs hele Kysten med Forbindelse til Dragonposteringen paa Højderne i det Indre. Om Natten forsynedes Strandvagterne med Halmviske paa Stager. Skete noget mistænkeligt, antændtes Halmen. Blusset

besvaredes af næste Vagt.

Alarmskud var Tegn til Baunemesteren. 4 Timer efter Baunernes Antændelse (de brændte 20-30 Minutter) kunde Tropperne være samlede paa Alarmpladserne. Samtidig med Baunernes Blussen skulde Kirkeklokkerne kime og vedblive dermed i 4 Timer, og Alarmtrommerne gaa i Byerne.

I Slutningen af Krigen forstærkedes Militzen med 1 Batallion af „Dronningens Regiment“. 6. Kompagni heraf laa i Sandvig og Omegn (Premierløjtnant v. Golorin med Kvarter paa Hammersholm).

1813 staa der bl. a. 4 Feltkanoner i Ammunitionshuset i Sandvig (som laa der, hvor nu Arbejderboligerne „Langelinie“ ligger). Sandvigbatteriet var da bestykket med 3-18 Pd.s, 2-12 Pd.s, 1-6 Pd.s og 2-8 Pd.s Kanoner.

I Ole Svendsens Gaard i Sandvig var der Proviantmagasin, hvorfor en Længde af den endnu kaldes „Fedtboen“.

I hine Tider var der Chancer for en rask Søgut for at føre Krig paa egen Haand og derved erhverve Ære og Gods. Forsynet med et „Kaperbrev“ underskrevet af Amtmand og Kommandant kunde man udruste Skibe og Baade med Skyts og Mandskab for med dem at snupe engelske Koffardimænd ud af Konvojerne, og, hvis man havde Held med sig, tjene store Prisepege. Ved Orlogsbriggen „Fama“s Stranding paa Hammeren fik man Skyts til Kaperfartøjerne og andet erobrede man fra Englænderne.

Den 6. Nov. 1807 kom Chancen til den nysudnævnte Borgerformand Hans Jørgen Holm, der ligefrem optraadte som Søhelt i en rask lille Søkamp paa Allinge Red. Der laa den Dag fire engelske Skibe til Anker, og Holm besluttede at erobre dem og samlede det dertil fornødne Antal Baade og Mandskab.

Sammen med sine Gutter entrede og erobrede han først det ene og derefter det næste i Rækken; men paa dette opholdt de to Kaptajner sig fra de 2 resterende Skibe, og det lykkedes den ene af Kaptajnerne at flygte til sit eget Skib, hvor han straks lod Ankrene kappe og raabte til Skibsfolkene paa det sidste Skib at gøre det samme. Disse 2 Skibe forsøgte nu at erobre de to første tilbage og gjorde nogle Vendinger forbi dem og skød skarpt paa dem med Kanoner. Holm tog imidlertid Kampen op og skød igen med det Resultat, at Englænderne maatte give op og staa til Søs. hvorefter Sejrherreren Holm skyndsomst kappede Ankrene og sejlede sine Erobringer til Christiansø, hvor han bragte dem i Sikkerhed. Ankertove og Ankre blev siden bjergede i Land.

En „Mandepart“ i dette Foretagende androg 800 til 900 Rdl.

Borgerkaptajn Grønbech var med til at erobre 4 engelske Skibe, for hvilke Prisepege beløb sig til 2514 Rdl. Kaptajn Alling, Christen Pii og Hans Jørgen Christensen nævnes ogsaa som Indehaver af de eftertragede Kaperbreve.

Krigstiden var naturligvis en meget besværlig Tid paa mange Maader. De engelske Orlogsmænd sværmede omkring i vore Farvande og gjorde Forbindelse med Omverdenen yderst problematisk. Ifølge den strenge Gouvernørs Ordre skulde alle Baade og Fartøjer være trukket højt op paa Land, hvilket mest gik ud over de arme Fiskere, der saa deres Næring ødelagt.

Fisker Peder Kaas fra Sandvig forsøgte under disse Omstændigheder at naa til København med et Par Passagerer; men det lykkedes ikke. Han slap dog hjem igen og aflagde Rapport for Retten om sin mislykkede Færd, og meldte om Tabet af sin Baad og dertil hørende Grejer.

3 Sandvigfiskere trodsede Forbudet mod at tage paa Søen og tog ud paa „Grundet“ og trak Torsk.

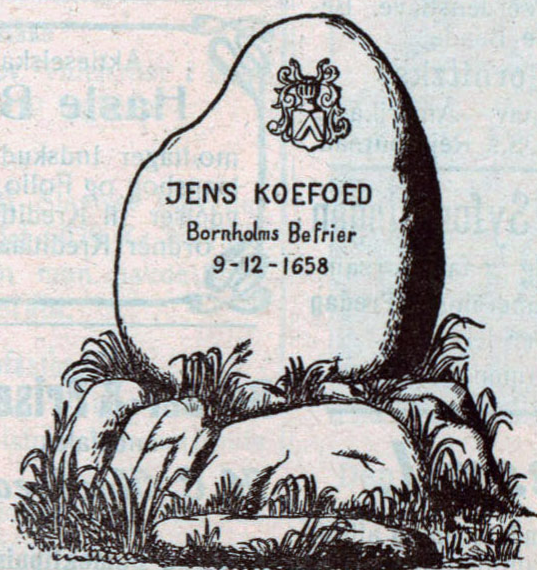
De observerede ganske vist en engelsk Orlogsmænd ved Christiansø, men forsøgte ikke at flygte, før det var for sent. Englænderne afskar dem Tilbagetoget og sendte en Baad med 1 Officer og 12 Mand hen til dem. De var imidlertid mærkelig nok venlige og spurgte om de kunde købe Fisk og købte saa for 10 engelske Skilling. Desuden udspurgte de dog meget indgaaende om Forholdene paa Bornholm — navnlig de militære. (!) Da de fjernede sig og var paa et Bøsseskuds Afstand, tilraabte Fiskerne dem, om de kendte Wolfsen (den berømte Kaperkaptajn) og de svarede ja.

Gouvernøren fik Indberetning herom og forlangte dem straffet for at have gantedes med Fjenden og for at have overtraadt Forbudet mod at tage paa Søen og anførte som skærpene Omstændighed, at de kunde være flygtet, hvis de havde begyndt i Tide.

De slap dog vistnok for videre Tiltale, da det oplystes, at de straks efter Hjemkomsten havde trukket deres Baad paa Land, at de havde handlet af Nød, og fordi det ikke var dem, der havde indladt sig med Fjenden.

— Sandvig Fæstning bestod af følgende Anlæg:

Sandvig østre og vestre Batteri med Vagtbod for Borgerkompagniet af Bindingsværk. Ca. 1802 byggedes Sandvig Tinghus med Lokaler for Vagten paa samme Sted som den tidligere Vagtbod. 1809 sammenbyggedes Batterierne til et og benævntes derefter Sandvigbatteriet. 1838 bestykses dette med 4—18 Punds Kanoner og 4 Morterer.

Bestil Deres Tryksager i Allinge Bogtrykkeri